

Structura imaginarului in operele scrise de Mihai Eminescu - prima parte

Complexitatea imaginarului eminescian s-a dezvaluit pe deplin de-abia dupa publicarea postumelor, fructificate prima data de G. Calinescu in exegezele sale dedicate vietii si operei poetului. Mai tarziu, I. Negoitescu a incercat sa adanceasca si sa sistematizeze intuitiile calinesciene. El surprinde, in profunzime, structura bipolară a eului liric eminescian: "Fata lui Eminescu e dubla: priveste o data spre noaptea comuna, a vegherii, a naturii si umanitatii, iar alta data spre noaptea fara inceput a visului, a varstelor eterne si a genilor romantice.

In planetariul romantismului, singularitatea lui Eminescu prinde figura din aceasta fata, cu doua profiluri: unul neptunic, nascut din spuma amara si din ape tanjind spre orizonturile lumii, celalalt plutonic, invapaiat de focul originar" (Poezia lui Eminescu). Daca un aspect esential al neptunicului este si uranicul, atunci imaginarul eminescian se structureaza simetric pe cel putin trei axe ale viziunii poetice: pe verticala -uranicul, pe orizontala - neptunicul, iar in adancime - plutonicul. Controversa "antume si / sau postume" trebuie depasita.

In substanta ei, lirica eminesciana este unitara, intuitia plutonicului contribuind decisiv, bunaoara, la revalorizarea din unghiul modernitatii a unui poem antum ca Oda (in metru antic). Totusi, meritul lui I. Negoitescu e ca a pus in lumina, mai mult decat altii, dimensiunea plutonica, descrisa in termenii unei geneze cvasi-fabuloase a lirismului tasnind din stratul cel mai adanc si mai obscur ("germinai") al fiintei: "Aceasta combustione a poeziei, aceasta iradiatie cvasidemonica a spiritului, ce creeaza departe de natura comuna, una enigmatica si profunda: dorul imensitatilor elementare, varsta de aur, inconstientul beat de voluptate al somnului, umbra tragica peste un taram de palori, decorul halucinant mirific, magia si mitul, implicatiile lor oculte, iata universul plutonic, metafora infernala".

O ipostaza a plutonicului este orfismul. Poezia eminesciana pare zamislita in noaptea "nebuniei orfice", spune criticul. Poarta spre taramul de dincolo e deschisa frecvent cu ajutorul somnului si visului. In somn poetul cade intr-o trezie grea, mai originara, spiritul redobandind astfel "organicitatea dintai a cosmosului".